

GLEDALIŠČE CELJE 夾

ŽALOSTNIKE  
IZ SEGA  
EVROPE



Dramatik  
Kristian Smeds

Režiser  
Jari Juutinen

Koproducent

  
sadsongskomplex:fi  
komplex:

Slovensko ljudsko  
gledališče Celje

upravnik  
Miha Golob  
svetovalec  
dr. Borut Smrekar  
dramaturginji  
Tatjana Doma  
Alja Predan  
lektorica  
Živa Čebulj  
tehnična vodja  
Aleksandra Štern

vodja programa  
Jerneja Volfand  
telefon  
+386 (0)3 4264 214  
telefaks  
+386 (0)3 4264 206  
e-naslov  
jerneja.volfand@slg-ce.si

vodja marketinga  
in odnosov z javnostmi  
mag. Barbara Petrovič  
telefon  
+386 (0)3 4264 205  
+386 (0)51 651 821  
e-naslov  
barbara.petrovic@slg-ce.si

koordinatorka in  
organizatorka  
kulturnega programa  
Urška Vouk  
telefon  
+386 (0)31 670 957  
e-naslov  
urska.vouk@slg-ce.si

blagajna  
informatorka-organizatorka  
Urška Zimšek  
strokovna administrativna  
sodelavka  
Jerica Vitez  
telefon  
+386 (0)3 4264 208  
e-naslov  
blagajna@slg-ce.si

Blagajna je odprta  
vsak delavnik od 9.00 do  
12.00 in od 15.00 do 18.00 ter  
uro pred začetkom predstav.

tajništvo  
vodja uprave  
Lea Toman  
telefon  
+386 (0)3 4264 202  
telefaks  
+386 (0)3 4264 220  
centrala  
+386 (0)3 4264 200  
e-naslov  
tajnistvo@slg-ce.si

svet Gledališča Celje  
Brigita Čokl  
(namestnica predsednice)  
Nataša Milohnoja  
Anita Ovčar  
Jernej Repinšek  
Dušanka Safran  
(predsednica)

strokovni svet Gledališča Celje  
Matija Golner  
Denis Kresnik  
Urban Kuntarič  
Mojca Majcen  
Simon Mlakar  
(predsednik)  
dr. Anton Šepetavc  
(namestnik predsednika)

# Gledališče Celje

## Sezona 2022/23

Nagovor novega upravnika	5
Zasedba	6
Alja Predan Kako bi Dostojevski preživel #jaz tudi#	10
Kaja Novosel Majhna preprosta opazka	18
Prvič v Gledališču Celje	28
Odhoda	34
Pripravljamo	46
Zasedba in vsebina predstave v angleščini	50



Drage sodelavke in  
sodelavci, cenjeno občinstvo,  
spoštovano mesto Celje!

V veliko čast mi je, da sem  
postal del tega kolektiva,  
gledališča in mesta. Veselim  
se izzivov, ki me čakajo  
in pričakujejo. Veselim se  
predstav, ki bodo nastale.  
Veselim se občinstva. Veselim  
se aplavzov in kritike. Veselim  
se vsakodnevnega odrskega  
šepeta, pa tudi vpitja,  
trpljenja in glasnega smeha.  
Zavedam se odgovornosti  
in pričakovanj, tako v »hiši«  
kot izven. Trudil se bom, da  
upravičim Vaša pričakovanja  
in Vaše zaupanje.

S srcem za gledališče  
in mesto!

Miha Golob,  
upravnik Gledališča Celje

Mali oder

Kristian Smeds

# Žalostinke iz srca Evrope

Sad Songs from  
the Heart of Europe

koproducent

  
sad songs kompleks:fi  
komplex:

monodrama  
prva slovenska uprizoritev

premiera  
23. septembra 2022

igra

Sonja  
Maša Grošelj

prevajalka

Julija Potrč Šavli

režiser

Jari Juutinen

dramaturginja

Alja Predan

scenograf

Teemu Nurmelin

kostumografka

Tina Bonča

avtor glasbe in zvoka

Ville Hyvönen

oblikovalec svetlobe

Teemu Nurmelin

oblikovalca videa

Teemu Nurmelin

Ville Hyvönen

lektorica

Živa Čebulj

študijska asistentka

lektorice

Eva Pori

vodja predstave in

šepetalka

Breda Dekleva

lučni mojster

Uroš Gorjanc

tonska in video

mojstra

Ian A. Brooks

Mitja Švener

dežurni tehnike

Dani Les

rekviziter

Roman Grdina

oblikovalki maske

Marjana Sumrak

Andreja Veselak

Pavlič

garderoberki

Mojca Panič

Suzana Pučnik

krojačica

Marija Žibret

šivilja

Ivica Vodovnik

odrski mojster

Gregor Prah

tehnična vodja

Aleksandra Štern

pomočnik tehnične

vodje

Rajnhold Jelen



Maša Grošelj

# Kako bi Dostojevski preživel #jaz tudi#

Večna aktualnost klasikov je toliko bolj občudovanja vredna, če jih prebiramo večkrat in predvsem v različnih življenjskih obdobjih. Še najmanj, se mi zdi, jih razumemo ali zmoremo razumeti kot šolarji ali dijaki, ko nas v to sili šolski sistem.

Ko sem pred kratkim ponovno prebrala *Zločin in kazen* Dostojevskega, me je seveda spet očarala avtorjeva tematska in žanrska kompleksnost, tista znana Bahtinova polifonija polifonija: vprašanja etike, morale, vprašanje o legitimnosti zločina, psihološka in družbena nevarnost nihilizma oziroma radikalizma, racionalistično oziroma utilitaristično zanikanje metafizike in tradicionalno rusko bogoiskateljstvo, vseobsežnost zla in trpljenja, možnost ali nezmožnost sočutja in odrešenja, vsakovrstne premene ljubezni, od idealistične do poniževalne ... In kljub široko zastavljenim filozofskim, družbenim, antropološkimi in psihološkimi temam ter fizični obsežnosti romana se knjiga tudi danes bere kot sodobna detektivka. A vendar sta moja pozornost tokrat najbolj pritegnili dve stvari, ki jih literarni zgodovinarji in teoretiki pri Dostojevskem običajno bolj kot ne spregledujejo: to sta zastrašujoča revščina Sankt Peterburga ter položaj in vloga ženske ter odnos moških literarnih oseb, pa tudi samega avtorja, do nje.

Podoba Sankt Peterburga, ki mi ostaja v glavi po prebranem romanu, je vse prej kot pravljica slikanica slovanskih »Benetk« z velikimi pozlačenimi kupolami, prečudovitimi dvorci in palačami, razkošnimi izložbami na prostranih prospektih, čarobno zimsko zasneženo ali poletno razgaljeno Nevo, ko se njeni mostovi dvignejo in reka pripusti velike ladje v svoje nedrje. Ne, to je svet umazanih krčem in gostiln, zanikrnih špelunk in pajzljev, zaudarjajočih sanitarij, neumitih pijancev in točajeve, prostaških moških in

ordinarnih prostitutk, soparnih in prašnih ulic, razpadajočih najemniških sobic brez pohištva, malone jetniških celic, zatohlih in temačnih, s katerimi služijo rentierji in rentierke, ki imajo v vsakem trenutku vstop vanje, saj zasebnosti tako rekoč nikjer ni. Najemniki ne posedujejo ključa svoje sobe in vsakdo lahko kadarkoli vstopi v sobo kogarkoli. Zasebnosti med reveži ni. Ničesar ne posedujejo, nimajo česa skrivati, zaklepanje je domena bogatih. To so strahotne razmere z dna, na katerem se znajdejo različni ljudje iz različnih razlogov: bodisi so izgubili delo in ostali na cesti, bodisi jih je alkohol potegnil v brezno, bodisi so se uprli običajnemu ustroju in raje kot konformistično živijo radikalno drugačno življenje, pa četudi za strašljivo ceno. Beda, pomanjkanje, brezizhodnost, kastna obsojenost na životarjenje do prve resne bolezni in zgodnje smrti, psihična razrvanost, utapljanje v alkoholu – to je vse prej kot utopična ideja popolnega mesta na vodi po zamisli Petra Velikega. A je hkrati podoba nebrzdanega bogatenja manjšine in posledično širjenja proletariata in celo lumpenproletariata poznega 19. stoletja, žal pa tudi vse bolj prisotna podoba družbenih anomalij 21. stoletja v tako imenovanem razvitem svetu. Raskolnikov, Sonja, Marmeladov so prototipi klošarjev, brezdomcev iz Thompson Parka v New Yorku (kot jih je, denimo, že pred dvajsetimi leti portretiral Janusz Głowacki v drami *Antigona v New Yorku*), iz ljubljanskega Miklošičevega parka pred sodno palačo ali iz kateregakoli tovrstnega distrikta v vsakem evropskem mestu. Tudi v

detekciji tega pojava je bil Dostojevski nepredstavljivo daljnoviden in preroški.

Enako močno, če ne celo siloviteje kot brezmejna in brezdanja beda pa se me je dotaknil položaj in odnos do ženske v romanu. Zvedena na objekt žrtvovanja ali objekt želje, je ženska obravnavana kot trpeča, žrtvujoča se in vseodrešujoča mati, sestra ali bodoča nevesta, ki se je pripravljena odpovedati sebi, svetu in vsemu, da bi ugodila »svojemu« izbrancu. Raskolnikova, živčno razrvanega in blodnjavega utilitarista, a obenem menda genialnega, toda faliranega študenta in pisca eseja, v katerem opravičuje in legitimizira svoj bodoči zločin, vsaka na svoj način povečujejo in obožujejo mati, sestra in Sonja. To seveda ni njihova dolžnost, to je prostovoljno in z moške percepcije samoumevno in pričakovano malikovanje in žrtvovanje. Te stranske osebe ženskega spola pomagajo z denarjem, samoopovedovanjem, samozanikovanjem, skratka s samožrtvovanjem, in vse to je razumljeno kot samoumevno. In samoumevno je tudi, da Raskolnikov njihovih gest in dejanj ne ceni, ne spoštuje, ne čuti do njih hvaležnosti, nasprotno, celo pričakuje jih in domala zahteva. Ker mu pripadajo. Ker je to svet moških, v katerem so ženske marionete, vse njihove niti pa so v rokah moških.

In v tem moškem svetu, ki si žensko lasti od rojstva do smrti, je seveda tudi samoumevno, da so posilstva, pedofilija in vsakršno spolno podrejanje nekaj vsakdanjega in sprejemljivega. Iz romana ni eksplicitno razvidno, da bi sam Dostojevski do



Maša Grošelj





Maša Grošelj

teh zločinskih pojavov gojil kritično distanco ali da bi s številnimi aluzijami na posilstva ali onečaščenja mladoletnic in celo invalidk sporočal svoje stališče o moralni spornosti tovrstnega početja ali mu celo nasprotoval. Kvintesenca te izprijenosti pooseblja figura Svidrigajlova. Kot lascivni, hedonistični mačist, ki mu pritiče vse, česar si poželi, posili mladoletno gluhonemo deklico, si skuša podrediti prav tako še nedoletno Dunjo Raskolnikovo, na koncu dvori mladoletnici iz ugledne peterburške družine – vse z željo po podrejanju, ker mu to pripada, ker se to tolerira, ker je to celo znak moške moči in ker se, ne nazadnje, tudi Dostojevski od teh dejanj osebno ne distancira. Odkriti pedofilski namigi, lascivne opazke, zaničujoč odnos do Sonje kot zgolj prostitutke – vse to zvuja žensko v *Zločinu in kazni* na dekor, ki ga moški svet po želji zamenjuje, uničuje, odmetava kot staro šaro ali zaprašen modni dodatek. (Ne nazadnje se je pisatelj odločil, da Raskolnikov odstrani posojevalko denarja, žensko, čeprav ta »poklic« ne tedaj ne zdaj ni bil rezerviran za ženske in gotovo je bilo tudi v takratnem Peterburgu veliko podobnih moških »uši« in zajedavcev.)

Ta ženski dekor reprezentira Sonja Marmeladova, ki se prostituira, da bi z denarjem pomagala mačehi in njenim otrokom, v bistvu pa denar prestreza njen oče in ga zapravlja v beznicah. Ta ista Sonja, ki ji je v romanu odmerjena skromna količina misli in stavkov, ne nazadnje se pojavi šele v drugi polovici zajetnega romana, je človek, ki se bo za Raskolnikova žrtvovala, odšla z njim v katorgo v Sibirijo, prebolela njegovo

zaničevanje in zanemarjanje, da bi na koncu doživela obljubo zakona in vere v lepše življenje. Hm, precej naivno in preprosto. No, v tem segmentu me je Dostojevski kot mislec razočaral s svojo konservativno in shematsko predstavo o ženski kot pokorni služabnici in razplojevalni embalaži. Od revolucionarja, socialista in nekonformista bi tudi v 19. stoletju pričakovala nekoliko več daljnovidnosti v odnosu do enakosti spolov. Po drugi strani pa današnji svet spet drsi po spirali navzdol in so na začetku 20. stoletja pridobljeni status, vloga in pravice ženske, široko uveljavljene pa šele po 2. svetovni vojni (no, v Švici še precej kasneje), danes marsikje spet pod vprašajem (denimo v Ameriki).

In prav tu je ideja Kristiana Smedsa, da leta 2007 napiše zgodbo o zločinu in kazni iz zornega kota Sonje, zapostavljene in nerazumljene žrtve moškega pohlepa, razvrata in odvisnosti, hvalevredna in osvežujoča. Kristian Smeds je prelomen finski režiser, ki se loteva različnih tem in jih radikalno inscenira ne le doma, marveč tudi po številnih evropskih odrih. Je edini skandinavski režiser, ki je prejel nagrado Premio Europa – New Theatricalities, ki jo je do nedavnega podeljevala Evropska komisija vrhunskim režiserjem in režiserkam bodisi za življenjsko delo bodisi za dosežke preteklih dveh let. (Mimogrede, od naših jo je prejel le Jernej Lorenci, a se žal slovenska gledališka pa tudi laična javnost niti najmanj ne zavedata, kako pomemben mednarodni dosežek je to bil in ostaja do danes.) Nemara sploh ni naključje, da je iz

arzenala nepreštevni literarnih oseb za protagonistko svoje monodrame izbral krhko, ranljivo in nezaščiteno žensko prav Skandinavec. Če kje, potem so na Severu ženske vsaj približno enakopravne, spoštovane, zastopane v javnem življenju, ne nazadnje finsko vlado že nekaj let vodijo same mlade ženske s premierko na čelu. Da moška, ki sta Sonjo vsak na svoj način poniževala in ponižala: oče, ki jo je zvedel na raven prostitutke, in Raskolnikov, ki jo je uporabil kot berglo za lastno odrešenje, spregovorita prav skozi njeno misel in glas, je končno gesta, ki Sonji podeli status človeka. Daljnovidnost Smedsove literarne priredbe *Zločina in kazni* pa ni le v vzpostavljanju enakopravnosti spolov, temveč tudi v napovedi apokaliptičnega razcveta populizma in njegovih srhljivih posledic. V monologu, ki ga skozi Sonjina usta izreče Raskolnikov, odzvanja marsikaj, predvsem pa sedeminsedemdeset mladih norveških ljudi, ki so le nekaj let po nastanku teksta končali kot žrtve fanatičnega nacista in masovnega morilca, nemara pa še kaj, kar nas še čaka in česar se še ne zavedamo.

*pravzaprav  
takšna skrajna dejanja  
načrtujejo  
o njih razmišljajo  
o njih sanjarijo  
mnogi  
ves pozabljen narod  
na trohnečem podeželju in  
v plesnivih predmestjih;  
vsi mi neumneži tepci lenobe  
vsi mi ki ne znamo  
igrati na prave karte*

*v igri  
ki se ji reče  
prihodnost*

Z naslovom *Žalostinke iz srca Evrope* Smeds sporoča dvoje: prvič, da se Evropa dejansko razprostira vse do Urala, in drugič, da je svet, o katerem je pisal Dostojevski pred več kot 150 leti, tudi svet 21. stoletja. A o njegovi poetični freski in njeni brutalni aktualnosti je v svojem odličnem eseju spregovorila mlada in obetavna teatrologinja Kaja Novosel, zato vabim vse, ki jih zanima razmislek mlade generacije o teh perečih vprašanjih, da se potopijo v njene besede, ki jih res iskreno priporočam v branje.

Sama bom na tem mestu izjemoma skrenila z uhojene poti in sklenila svoje pisanje z avtobiografsko opazko: svojo profesionalno gledališko kariero sem začela v Slovenskem ljudskem gledališču Celje, ko sem kot rosno mlada dramaturginja prvič sodelovala s poklicnim ansambлом in z velikanom med slovenskimi režiserji, Miletom Korunom. Bila je to krstna uprizoritev slovenske novitete *Prevzgoja srca*, ki jo je Dušan Jovanović napisal po motivih in z mislijo na roman *Bratje Karamazovi* Dostojevskega. Pot me je nato vodila skozi vsa slovenska gledališča pa tudi skozi druge ustanove vse do zdaj, ko svoje poklicno gledališko življenje končujem spet v Gledališču Celje in prav tako z uprizoritvijo, povezano z Dostojevskim. Krog je sklenjen.

Lahko odletim.  
Lahkotno in visoko.



Maša Grošelj

# Majhna preprosta opazka

## V iskanju Sonje med dramskimi vrsticami in v življenju

Monodramsko besedilo je pogosto že samo po sebi izkustveno neobičajno in vznemirljivo: skrivnostno, a hkrati razodevajoče; redkobesedno, a tako gosto povedno. En sam lik, ki pove svojo zgodbo v samotni odrski maniri razkrivanja intime in osrednjega konflikta, ki ga žene v upovedovanje svojega sveta. Kakšen je ta protagonistkin ali protagonistov svet, kakšen je kot svet sam zase in kaj je v njem ključno? Kaj ga izgrajuje in kaj ga ruši? Kaj in kako vpliva na nagovorjenega gledalca? Monodrama vzbuja posebno vrsto bližine tudi zanj, saj v odnosu (en) lik – (en) gledalec trčita dva svetova, ki skupaj tvorita nove podobe, ideje – avtor pa vedno upa, da tudi spoznanja.

Dramsko besedilo *Žalostinke iz srca Evrope* finskega avtorja Kristiana Smedsa (1970)<sup>1</sup> zgošča epicenter dogajanja enega kanonskih romanov ruskega psihološkega realizma *Zločin in kazen* na Sonjo Marmeladovo, s tem pa v drugi plan umika Raskolnikova, ki ga je literarna teorija obširno analizirala in teoretsko razgradila na kosce. Zasuk fokusa daje glas liku, za katerega je oznaka prostitutka skoraj pogostejša kot omemba njenega imena (medtem ko se o Raskolnikovu zelo redko govori kot o faliranem študentu; kvečjemu ga označijo za filozofa, kar mu daje popolnoma drugačne implikacije).

<sup>1</sup> Njegovo besedilo *Ledene slike* smo lahko v slovenščini brali v sklopu Finskega fokusa Festivala Borštnikovo srečanje (*Sodobna finska drama*, ur. Alja Predan, 2017).



Sonjine ostale bistvene karakteristike, ki ostajajo v spominu splošne razgledanosti, so predvsem strnjene na njen klic morale, ki Raskolnikova na koncu romana popelje v Sibirijo na opravljanje kazni za umor starke. Čeprav dramsko dogajanje ostaja skorajda arhaično okolje izvornega prostora in časa druge polovice 19. stoletja, avtor znotraj same pripovedovalne drže v drugotni plan postavljenega ženskega lika uvaja tudi širše vsebinske ploskve in dramsko besedilo primika sedanosti. Svet *Žalostink* je atmosfersko melanholično-liričen, ovit je v plašč poetične drame, katere jezik je tekoč in gladek, skoraj pesniški ritem pa nekako sanjski, povzdignjen nad okorelostjo vsakdanjega realističnega pogovora:

*prav tako nisem*

*svarilna beseda ali učna ura  
sem le*

*majhna preprosta opazka*

Lastno dojemanje kot zgolj opazke se sicer v besedilu omeni le enkrat v uvodni žalostinki, a preveva celoten dramaturški lok in je nekakšen podtalni, plašen refren protagonistke, ki je v romanu prikazana kot protipol Raskolnikovu: je nekakšen padli angel, grešnica in svetnica, ki prodaja svoje telo na peterburških ulicah, da bi preživela svojo družino, a jo sočasno močno zaznamuje brezmejna vera v Boga in večni občutek za prav (in narobe). V dramskem besedilu se zdi, da vsaj sprva poskuša preseči ustaljene literarno-zgodovinske razlage, ko v svojem malem interierju *sobice* (ne sobe) začenja avtorefektivno predstavitev, skorajda (samo)označevanje. Sonja resda najavi

svojo zgodbo, a hkrati že nagovarja gledalca in ga opozarja na poljuben odmik od še vedno gledališkega dogodka, če mu tankočutnost brani spremljanje zgodbe. S tem je že podan osnovni signal Sonjinega karakterja, ki je bodisi preveč izmučen bodisi preskromen, da bi obremenjeval ljudi s samim seboj. Potem pa vendar plaho, skoraj opravičujoče, začne oblikovati svoj svet, življenje, čustva, konflikte – in soljudi.

A bolj ko govori o teh soljudeh, bolj jo postopoma prevevajo: do te mere, da je protagonistke z vsako tožbo manj, saj bolj in bolj izginja v svoji igri v igri drugih za druge. V tekočem poetskem jeziku ni več v romanu vpisanega prevpraševanja moralno-etičnih nazorov, tako značilnih za pisavo Dostojevskega, temveč v ospredje stopajo vsakodnevna trpljenja, temeljne eksistencialne stiske, revščine in bede, ki navsezadnje vodijo tudi v osiromašenost življenjske esence – ta pa ni zgolj Sonjina, temveč obdaja vse več oseb, ki so prisotne v njenem življenju in ki so ravno tako samonanašalne v izpovedovanju vsakdana, pri tem pa si vedno bolj lastninijo Sonjo kot telo upovedovanja. V svoji sposobnosti vživljanja v drugega je Sonja v vse bolj surovem konfliktu z ostalinami spominov bližnjih ljudi, katerih usode jo bolj in bolj dograjujejo in vzročno-posledično razgrajujejo; v boju proti ustaljenim razlagam same sebe jo čedalje bolj uzurpirajo oče Marmeladov, mačeha, Raskolnikov in drugi v njej. Tudi v dramsko besedilo vstavljeni odlomki iz romana ohranjajo stik z izvornim besedilom in obenem še bolj poudarjajo krajino



Maša Grošelj



Maša Grošelj

polifonije, ki Sonjo vse bolj preplavlja in ji v nalomljeni dinamiki podaja glas in ji ga spet odvzema. Sonjina v romanu tako zveneča empatija in amoralnost za dobrobit drugih (kar je bila verjetno najbolj žlahtna amoralnost za ženske v 19. stoletju) tako ni več tolikokrat idealiziran adut s celo nekakšno poučno vrednostjo, temveč končno postane neznanško breme, ki ga človek ne more nositi zgolj na svojih plečih, zato ga izreka v svet v upanju, da bo vendarle slišan.

To breme pa močno in ponovno zasuče pričakovano vizuro in bolj kot Sonjino intimo podčrtuje družbenost, skozi katero vznika duh časa, ki je od nas oddaljen slabih dvesto let, pa ima vendarle precej stičnih točk z današnjim. Tempo *Žalostink iz srca Evrope* umerjajo glasovi vpajočih in njihove največje stiske, kar besedilo postavlja v izrazito družbeno-socialno tematsko polje, še posebej v navezavi s pomenljivim naslovom. Pri monodramskem besedilu pa je vedno znova aktualno in morda tudi najbolj zagonetno bistveno vprašanje, *komu lik govori?* Torej: komu govori mlada ženska, ki se umešča v obrobje tako zaradi spola kot tudi starosti in socialnega položaja? Če parafraziram še en kanonski roman: govori *vsem nam*, posebnost njenega izrekanja pa je, da ne govori le zase, ampak hkrati tudi za druge in *namesto* drugih. V spirali polifoničnega besedila tako v vrvežu glasov in njihovih raznoterih, a tako stičnih diskurzov finale privede do zaključka, ki si ga Sonja razdeli z Raskolnikovom: sprava – kakor se tudi imenuje zadnja žalostinka v nizu – se dovrši s prevzetjem in priznanjem krivde za zločine, storjene nad drugimi

(Raskolnikov), oziroma nad svojim telesom ali morda še bolj nad svojimi prepričanji (Sonja). Zločin in njegova kazen se v finalu redkobesedno, a gosto pomensko prepleteta, vprašanje, ki ga mora razrešiti gledalec sam, pa je, ali dokončno očiščenje in dokončno odslužena kazen sploh obstajata. Zasuk vizure besedila pripomore, da sporočilnost še toliko bolj ostro zazveni: krivda ni več krivda posameznika, temveč zazveni kot krivda vseh nas. Je družbena krivda, ki se razpenja čez vse in peha socialno šibkejše v še hujšo šibkost, bogatim pa še bolj polni žepe.

V spomin se mi kot simbol vsega napisanega in prevprašanega prikrade obraz nekega poletja v nekem osrčju Evrope: resen obraz z otožnimi očmi brezdomne ženske, ki sem jo na potovanju v Budimpešti srečala pod zlatimi kupolami v prehodu podzemne železnice. Koliko je takih Sonj? Nešteto. Koliko jih ima glas? Malokatera. In medtem ko bi v svojem egocentrizmu morda lahko pomislili, da je osrčje Evrope pravzaprav nekje sumljivo blizu Slovenije, nimamo dovolj samorefleksije, da bi hkrati razmislili ali si priznali, da tudi tu domuje nemalo žalostink, stkanih iz (hude) revščine, lakote in/ali zlorab. Sonja pa je fenomen, ki je še kako prisoten v naši družbi:

Sonja je dekle, ki dela lažja fizična dela prek študentskega servisa za bizarno nizko postavko glede na zahtevnost dela.

Sonja je komaj polnoletna državljanka, ki si ne more privoščiti visokošolskega izobraževanja in išče prvo delo.

Sonja je prekarna delavka, ki nikoli ne ve čisto točno, kdaj bo plačana za svoje delo.

Sonja je samozaposlena v kulturi med koronskim obdobjem, ko borni prihranki kopnijo, dela pa ne bo še naslednjih nekaj mesecev.

Ali pa je Sonja priseljenka iz katere od držav nekdanje Jugoslavije, ki dela na črno in nima urejenih osnovnih delavskih pravic.

Prodajalka Kraljev ulice, ki te vsak dan pozdravi pred trgovino.

Sonja, ki je visoko izobražena, a komaj napraska skupaj dovolj dela, da lahko plača osnovne življenjske potrebščine.

Morda pa je Sonja ukrajinska begunka, ki jo ob begu silijo v prostitucijo, medtem ko se njen fant bori v vojni.

Gospa, ki je po prometni nesreči oglušela in zato izgubila službo ter bila prisiljena v invalidski pokoj.

Ali pa je begunka, ki se trenutno še skriva po obmejnih gozdovih in že petič poskuša prestopiti mejo države, v kateri bo poskusila zaprositi za azil?

Sonja, ki bo čez nekaj let poskušala iskati stanovanje in ugotovila, da so šle cene v nebo in še čez in si ne more privoščiti nič drugega kot kakšno polkletno zanemarjeno sobo, za katero višina najemnine večkratno presega kakovost.

Sonja, ki ne ve, da bo nemalokrat utišana ali zapostavljena zgolj zaradi biološkega spola in da bodo verjetno pri razgovorih za službo ter nemalo drugih situacijah bolj uspešni njeni moški kolegi.

Sonja, ki ima samo en majhen vrtiček in za dodaten zaslužek prodaja zelenjavo brez računa, zato jo sosed prijavi davčni.

Sonja, ki bo trideset let delala kot čistilka in bo imela zaradi tega hude težave s križem, ampak bo ob upokojitvi prejemala nekaj čez tristo evrov pokojnine.

Sonja, ki bo na starost morda doživela malo sreče, da ji bo kdo pomagal z osnovnimi potrebščinami.

Sonja, ki se ji zdi, da je družba pred njo nekako zatisnila oči in obrnila pogled nekam stran.

Sonja je tu, a vse prevečkrat umolkne, bodisi zaradi skrbi za druge bodisi zato, ker je preglasovana in utišana.

Svet protagonistke je sicer poln bede in trpljenja, v katerem se težko najde prostor za srečo, vendar ta svet ruši predvsem brezbriznost in začaran krog, iz katerega je praktično nemogoče pobegniti. A Sonjin glas se širi z vsakim gledalcem: poziva k večji pozornosti, posluhu in občutku do sočloveka, ki z nami gradi našo družbo, obenem pa opominja na neslišnost tistih najbolj marginalnih, ki so prepogosto odrinjeni iz privlačne slike šarmantnega osrčja Evrope. Zatiskanje oči pred anomalijami in pogledovanje zgolj v zlate kupole ali pa v lastne dušne (kakorkoli že privilegirane) probleme ni zločin in za to ni predpisane kazni – je pa dolžnost Človeka, da se ne obrne stran, pa kakorkoli oguljeno se že to sliši. Vsak posameznik je člen družbe, odgovoren za njeno duhovno zrelost in stabilnost, zato je najmanj, kar lahko naredimo, da opazimo in

pogledamo Sonjam okrog nas v oči. Da jih zaznamo, opozorimo nanje ter jim skušamo pomagati po najboljših močeh. Predvsem pa je ključno, da se zavedamo, da je bit naše družbe čvrsta le toliko, kot so čvrsti njeni najšibkejši člani – ti so pa točno te majhne preproste opazke, v vsakdanu vse prevečkrat spregledane in preslišane.





Maša Grošelj

# Miha Golob



Miha Golob je s 1. septembrom 2022 postal novi upravnik Gledališča Celje. Sicer je v našem gledališču pred leti že režiral, a v novi vlogi nastopa prvič.

Študiral je gledališko režijo na AGRFT v Ljubljani. V času študija je prejel akademijsko Prešernovo nagrado in nagrado za režijo na mednarodnem festivalu gledaliških akademij v Brnu. Študij je zaključil leta 2000 s predstavo *Malomeščanska svatba* Bertolta Brechta. Diplomiral je leta 2007 z diplomsko nalogo *Teorija umetnosti, gledališča in režije* pri profesorjih Miletu Korunu in Matjažu Zupančiču.

V več kot 20 letih je delal in ustvaril številne gledališke predstave v

repertoarnih gledališčih doma in v tujini. Podpisal se je pod režijo več kot 40 predstav za otroke, mladino in odrasle. Njegovo gledališko razmišljanje je največkrat vezano na družbenokritične teme, zadnja leta s poudarjenim avtorskim pristopom.

#### Pomembnejše režije

M. Golob, *Peskovnik/Sand Pit*, LG Ljubljana, 2020/2021; režija, scenografija, likovna podoba  
S. Milgram, M. Šorli, M. Majer, M. Golob, *Nikita, rojena 1984*, Glej, 2015/2016



L. Leoni, *mali modri in mali rumeni*, LG Maribor, 2014/2015; režija, likovna podoba

F. Bauman, *Čarovnik iz Oza*, SNG Nova Gorica, 2014/2015

I. Cankar, B. Jordan, M. Golob, *Svoboda*, Glej, 2013/2014; avtorski projekt

I. Cankar, *Za narodov blagor*, SNG Nova Gorica, 2018/2019; režija, scenografija

M. Golob, *Akvarij/Aquarium*, LG Ljubljana, 2016/2017; režija, likovna podoba

I. Cankar, *Hlapci*, SNG Nova Gorica, 2011/2012

M. Golob, *IVAN CANKAR – poln profil*, SSG Trst, 2010/2011; režija, scenografija

L. N. Tolstoj, *Kreutzerjeva sonata*, SSG Trst, 2008/2009

E. Ionesco, *Stoli*, SLG Celje, 2007/2008

E. Erba, *Maraton v New Yorku*, SSG Trst, 2007/2008; režija, scenografija

A. Benett, *Kafkov tič*, SLG Celje, 2005/2006

J. Boko, *Gledališka ura*, MGL, 2005/2006; režija, scenografija

M. Rawenhill, *Faust je mrtev*, ŠG Ljubljana, 2004/2005

T. Kosi, *Metamorfoze*, NT Štip, Makedonija 2004/2005; režija, scenografija

I. Bauersima, *norway.today*, MG Ptuj, 2004/2005

T. Štivičič, *Spet ta nedelja!*, MGL, 2002/2003; režija, scenografija

B. Kreft, *Krajnski komedijanti*, ŠG Ljubljana, 2001/2002

K. Eidman, *Ostržek*, SLG Celje, 2001/2002

B. Brecht, *Malomeščanska svatba*, AGRFT, 1999/2000, diplomatska predstava

## Nagrajene predstave

### *Akvarij*

– nagrada za izvirno idejo, 9. mednarodni festival Karuzela, Lodž, Poljska, 2019

### *mali modri in mali rumeni*

– nagrada za izvirno idejo in obravnavo pomembne teme, 9. mednarodni festival Karuzela, Lodž, Poljska, 2019

– nagrada za izvirno vizualno adaptacijo slikanice, 8. bienale lutkovnih ustvarjalcev Slovenije, 2015

– nagrada za režijo, 48. mednarodni festival PiF, Zagreb, 2015

– nagrada za tehnologijo, 48. mednarodni festival PiF, Zagreb, 2015

– nagrada Tibor Sekelj za najbolj humano sporočilo predstave, 48. mednarodni festival PiF, Zagreb, 2015

### *Metamorfoze*

– posebna nagrada žirije za kolektivno igro in posebne režijske postopke, festival antične drame, Veles, Severna Makedonija, 2005

– posebna nagrada žirije, festival Slovanski venec, Moskva, 2005

### *Malomeščanska svatba*

– nagrada marta za režijo, mednarodni festival gledaliških šol v Brnu, 2000

– akademjska Prešernova nagrada za režijo, 2001

# Eva Pori



Eva Pori je diplomirala na ljubljanski Filozofski fakulteti iz filozofije in slovenskega jezika s književnostjo. Je raziskovalka korpusnega jezikoslovja, jezikovne didaktike in e-leksikografije pri Centru za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani in asistentka na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. V okviru doktorskega študija Študiji scenskih umetnosti na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani se intenzivneje ukvarja s preiskovanjem govornega (umetnostnega) diskurza in večmodalnostjo (igralskega) govora.



# Tina Kosi



## Tina Kosi

Chaque parole a des  
retentissements. Chaque  
silence aussi.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Vsaka beseda ima posledice. Pa  
tudi vsak molk. *J.-P. Sartre.*

V Gledališču Celje sem preživela dvajset let. Leta 2002 sem se najprej zaposlila kot dramaturginja, nekaj mesecev zatem sem se prijavila na razpis za umetniško vodjo. Dela sem se lotila z veliko vnemo in čez pet let, pri triintridesetih, sem postala upravnica gledališča.

Gledališče sem si vsa leta prizadevala poslovno, finančno in umetniško stabilizirati, poslovanje je ves čas potekalo po normalnih civilizacijskih uzancah in umetniški program se je

krepi. Ob prevzemu je bila stavba v zelo slabem stanju (luknje v strehi, prekrite s folijo, mrtvi golobi na podstrešju, dotrajano pohištvo, tehnične opreme le za vzorec). Zagnano in predano sem se lotila tudi vzdrževalnih in investicijskih del. V službi sem urejala finančne, administrativne in upravne zadeve, ob popoldnevih brala drame, ob večerih in za vikende pa sestankovala in hodila na predstave. In tako dvajset let ... V izogib pozabi želim svoje dolgoletno delovanje v celjskem gledališču povzeti na nekaj straneh.

## 1. Umetniški del

Kot umetniška vodja sem bila vsa leta na tekočem s sodobno domačo in mednarodno dramatikom. V Celju smo uprizorili številna tuja in domača nagrajena dramska besedila. Vsa leta sem redno spremljala slovensko gledališko produkcijo, vključno s celotno produkcijo AGRFT, vedno sem se z veseljem odzvala tudi na povabilo mladih umetnikov in umetnic, ki so ustvarjali v podhranjenem nevladnem sektorju.

Naj izpostavim nekaj najuspešnejših uprizoritev: eden prvih avtorskih projektov pri nas sploh je bila *Koža* Jerneja Lorencija in Nebojše Pop-Tasića. Zanj so igralci prejeli nagrado Združenja dramskih umetnikov Slovenije. V sezoni 2004/2005 je z nami prvič sodelovala režiserka Mateja Koležnik z režijo uprizoritve *Terorizem*. Posebno mesto ima naša najuspešnejša predstava za srednješolce *To ti je lajf*, ki je nastala pod mojim vodstvom na

podlagi celoletne delavnice z dijaki iz Celja in okolice. Po tej čudoviti izkušnji sem napisala dramo, kasneje smo po njej posneli tudi film, ki je na festivalu v Portorožu dobil nagrado filmskih kritikov. Naša največja uspešnica za otroke *Maček Muri* živi že 15 let in je doslej dosegla 171 ponovitev. *Hiša Bernarde Albe* (režija Diego de Brea), ki je uspešno gostovala v Srbiji, in ena najboljših gledaliških uprizoritev Čehova *Jaz vas ljubim* (režija Nikola Zavišič) sta prejeli nagrado zlati lev za najboljšo predstavo na festivalu komornega gledališča v Umagu. *Skrivnosti* (režija Mateja Koležnik) so navdušile odrasle in mlade ter prejele nagradi strokovne in otroške žirije na festivalu Zlata paličica. *Sleparja v krilu* (režija Boris Kobal) je bila naša najuspešnejša komedija in dobitnica vseh nagrad na festivalu Dnevi komedije. Odlična predstava, v kateri je sodeloval skoraj celoten ansambel, je bila *Naše mesto* (režija Matjaž Zupančič). *Učene ženske po motivih Molièrovih Učenih žensk* (režija Jernej Lorenci) so prejele veliko nagrado za najboljšo uprizoritev na Borštnikovem srečanju. Borštnikovo nagrado za režijo in nagrado Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije za najboljšo uprizoritev je na Borštnikovem srečanju prejela tudi predstava *Rose Bernd* (režija Mateja Koležnik), s katero smo veliko gostovali doma in po svetu. Intenzivno smo uprizarjali tudi angažirane tekste, ki obravnavajo pereče probleme sodobnega življenja. Tako sta nastali pretresljiva uprizoritev o demenci *Oče* (režija Jernej Kobal) in monodrama o materi otroka z Downovim sindromom

*Večni otrok* (režija Yonatan Esterkin). Ena najlepših klasičnih zgodb za otroke je bila *Heidi* (režija Ivana Djilas), prav tako je navdušila dramatizacija slovenske klasike *Kozlovska sodba v Višnji gori* (režija Luka Marcen). Prvič v zgodovini gledališča smo koprodukcijsko sodelovali s finko umetniško skupino sadsongskomplex:fi pri uprizoritvi *Očiščenje* (režija Jari Juutinen). Ob sedemdesetletnici gledališča smo pripravili avtorski projekt Branka Završana in ansambla *Bodi gledališče!* (režija Ivana Djilas) kot poklon gledališču, gledališkim ustvarjalcem in občinstvu. V tujini izšolan ter izredno perspektiven režiser mlajše generacije Peter Petkovšek je prav v našem gledališču debitiral s predstavo *Klinc*, ki je gostovala na Mednarodnem festivalu malih scen na Reki.

V ansambel sem povabila mnogo odličnih igralk in igralcev. Nekateri so z nami ostali, drugi so se odločili svojo umetniško pot nadaljevati v drugih gledališčih. Med slednjimi omenjam le nekatere: Branko Jordan, Tjaša Železnik, Vladimir Vlaškalič, Pia Zemljic, Nina Ivanišin, Blaž Setnikar, Vojko Belšak, Minca Lorenci, Kristijan Guček, Liza Marijina, Petja Labović, Blaž Dolenc, Živa Selan, Beti Strgar ...

Številni drugi so še danes člani našega ansambla: Branko Završan, Lučka Počkaj, Aljoša Koltak, Andrej Murenc, Tanja Potočnik, Maša Grošel, Urban Kuntarič, Žan Brelih Hatunič, Eva Stražar, Lucija Harum, Lovro Zafred. Kot gosta sta z nami sodelovala Jernej Šugman in Vlado Novak.

Sedem let je bil naš hišni režiser nekdanji dolgoletni ravnatelj ljubljanske

Drame Janez Pipan. V ansambel sem pripeljala tudi dramaturginji Tatjano Doma in nekdanjo dolgoletno umetniško direktorico festivala Borštnikovo srečanje Aljo Predan.

V celjskem gledališču so med prvimi dobivali priložnost mladi in še neuveljavljeni režiserji in režiserke: Nina Rajič Kranjac, Juš A. Zidar, Jernej Kobal, Nina Ramšak Marković, Yulia Roschina, Luka Marcen, Peter Petkovšek; pa seveda tudi mnogi drugi slovenski in mednarodno uveljavljeni režiserji: Jernej Lorenci, Mateja Koležnik, Vito Taufer, Matjaž Zupančič, Vinko Möderdorfer, Ivana Djilas, Igor Vuk Torbica, Anica Tomić, Yonatan Esterkin, Jari Juutinen, Nikola Zavišič in številni drugi.

Do leta 2014 smo igrali okoli 190 predstav na leto, od leta 2015 pa je število začelo naraščati in je v rekordnem letu 2017 doseglo 281 ponovitev, ki si jih je ogledalo 65.293 gledalcev. Na novo sem vzpostavila sodelovanje z gledališči z območja nekdanje Jugoslavije, večkrat smo gostovali v Beogradu in različnih mestih Vojvodine, pa v Sarajevu, Zagrebu in Varaždinu. Po mnogih desetletjih smo bili leta 2017 ponovno v tekmovalnem programu Sterijevega pozorja z uprizoritvijo *Žalujoča družina*. Isto leto smo bili tudi prvič na mednarodnem gledališkem festivalu v Solunu z večkrat nagrajeno uprizoritvijo *Rose Bernd*.

Gledališče Celje je v letih 2018 in 2019 kar dvakrat gostovalo na mednarodnem Božičnem festivalu v Sankt Peterburgu in obakrat smo se vrnili z nagrado – Branko Završan jo je prejel za vlogo v predstavi *Oče*, Manca Ogorevc pa za vlogo v predstavi *Večni*

otrok. Že dogovorjena gostovanja v Jekaterinburgu, New Yorku in v Helsinkih nam je žal preprečila epidemija.

V času mojega vodenja celjske gledališke hiše smo prejeli več kot osemdeset nagrad, in sicer za predstave v celoti ali so jih prejeli posamezniki in posameznice za svoj ustvarjalni del v določeni uprizoritvi.

Uvedla sem nagrado za najboljšo igralsko stvaritev pretekle sezone, sprva smo jo podeljevali skupaj z Novim tednikom, kasneje z Večerom. Tako zdaj že 12 let podeljujemo Večerovo nagrado članici oz. članu našega igralskega ansambla. Aktivno sem sodelovala tudi pri ustanovitvi mestnih nagrad za področje kulture – celjske zvezde po vzoru mariborskih Glazerjevih nagrad in Župančičevih nagrad, ki jih podeljujejo v Ljubljani.

Izpeljali smo koprodukcije s slovenskimi gledališči (z Mestnim gledališčem Ptuj – *Učene ženske*, s Prešernovim gledališčem Kranj – *Žalujočo družino*, *Pesmi živih mrtvecev* in *Rajzefiber*), pričeli smo z mednarodnimi koprodukcijami s finsko umetniško ekipo sadsongskomplex:fi s predstavama *Očiščenje* in *Žalostinke iz srca Evrope*. Uresničitev še ambicioznejših dogovorov nam je onemogočila epidemija, ki nam bolj ali manj intenzivno kroji usodo že tretjo sezono.

Spodbujala sem avtorske projekte zaposlenih v igralskem ansamblu. Tvrno se je odzval Branko Završan in nastala je zanimiva uprizoritev *Dej, ne govor*.

Vsako sezono sem prebrala kakih dvesto dramskih tekstov. Posebej poglobljeno sem iskala tekste za igralke,

saj v večini dramskih besedil večje vloge še zmeraj pripadajo predvsem moškim.

Programsko ponudbo smo izdatno obogatili s predstavami drugih slovenskih in tujih profesionalnih gledališč in s tem občinstvu omogočili širši vpogled v aktualno gledališko dogajanje. Po tri gostujoče predstave smo združili v pakete po ugodni ceni in jih poimenovali »Gledališki trojčki«. Ob tem smo imeli občasne literarne večere (npr. z Goranom Vojnovičem in Tadejem Golobom) in okrogle mize na različne aktualne teme, povezane z našimi uprizoritvami, denimo o demenci ob uprizoritvi *Oče*, o Downovem sindromu ob uprizoritvi *Večni otrok* itd.

Z Muzejem novejšje zgodovine smo leta 2017 zasnovali projekt Teater v muzeju, uspešno smo ga izvajali vse do pandemije in imeli sedem pogovorov, ki so se navezovali na problemska vprašanja, o katerih so govorile naše predstave z izjemnimi sogovorniki. Gostili smo, denimo, dr. Svetlano Slapšak, Jeleno Aščič, dr. Bojana Zalarja, red. prof. ddr. Igorja Grdino, dr. Veroniko Podgoršek, red. prof. dr. Iztoka Podbregarja, Gregorja Celestino ... Pogovorov se je iz leta v leto udeleževalo vse več ljudi, ki so tudi aktivno sodelovali v debatah. Z zavodom Celeia in Zgodovinskim arhivom smo ob 65-letnici gledališča pripravili fotografsko razstavo *Oder* za zaveso. Izdali smo dve pomembni publikaciji *Zbornik ob 55-letnici SLG Celje*, ki sva ga uredili s Tatjano Doma, in zbornik gledaliških fotografij *Oder pod odrom*.

## 2. Program za otroke in mladino

Gledališče Celje že od ustanovitve naprej vsako sezono uprizori predstavo za otroke, v času mojega vodenja so bile naše otroške predstave prepoznane kot ene najkakovostnejših v Sloveniji sploh. Naša največja uspešnica doslej je *Maček Muri*; med drugimi izjemno priljubljenimi so še *Tista o bolhah*, *Heidi*, *Erazem in potepuh*, *Pika Nogavička*, *Sneguljčica* ter *Kosovirja na leteči žlici*.

Uvedli smo Abonmajček za najmlajše in v Celje pripeljali številne predstave za otroke iz drugih gledališč. Izbirali smo najkakovostnejše predstave, ki so vsebinsko dopolnjevale naš program za otroke, pri čemer smo posebno pozornost posvetili lutkovnim predstavam, saj v Celju lutkovnega gledališča sploh ni.

Srednješolcem smo ponujali predstave, namenjene odraslim. Na letni ravni smo v času pred pandemijo odigrali približno 40 % predstav za otroke in mladino.

Od leta 2005 do 2017 sem skupaj s Kristianom Koželjem prostovoljno vodila gledališke delavnice za mlade. Učila sva gledališko teorijo in prakso, delali smo predstave, ki smo jih igrali na Malem odru SLG Celje, na gostovanjih po Sloveniji in na mednarodnih festivalih za mladino v Srbiji in Belgiji. Eden od najinih učencev trenutno študira igro v Veliki Britaniji.

Gledališče od leta 1998 kontinuirano skrbi za gledališko vzgojo. Otrokom in mladostnikom predstavljamo potek dela v gledališču, posamezne poklice, razkažemo jim zaodrje ...

Srednješolcem smo pogosto pripravili krajše ure gledališke vzgoje kot uvod v posamezno predstavo, predstavitev problematike, ki jo predstava naslavlja ...

Uvedli smo tudi praznovanje rojstnih dni za otroke v gledališču.

## 3. Prenova gledališča

Vzdrževanje, obnova in prenova dotrajane gledališke stavbe je potekala tako rekoč ves čas, ko sem gledališče vodila kot upravnica. Pri tem je kot soinvestitorica aktivno sodelovala lastnica stavbe Mestna občina Celje.

Dosežki:

- prenovljena dvorana v delu za občinstvo,
- prenovljena pritlični foaje z blagajno in foaje v nadstropju,
- pridobljeni prostori nekdanje Celjske mestne knjižnice,
- v novo pridobljenih prostorih popolnoma na novo narejen Mali oder,
- zamenjana streha,
- prenovljene sanitarije za občinstvo in zaposlene,
- prenovljene igralske garderobe,
- prenovljeni prostori za tehniko,
- prenovljena maskirnica,
- prenovljen del pisarn,
- prenovljena kotlovnica in sistem ogrevanja,
- zamenjana okna na celotni stavbi ter
- uvedeni videonadzor objekta.

Intenzivno smo investirali v vzpostavitev in posodabljanje opreme in voznega parka:

- lasten kamion za gostovanja,
- lasten kombi,
- nove lučne in tonske mešalne mize,



- številni reflektorji,
- monitorji, mikrofoni, pohištvo in ostala potrebna osnovna sredstva ...

Za investicije v opremo smo porabili 861.566 €, za investicije v nepremičnino 1.595.478 €, za investicijsko vzdrževanje nepremičnin pa 103.243 €, skupno torej 2.560.287 €. Viri financiranja: Mestna občina Celje 1.353.481 €, SLG Celje 1.032.746 €, Ministrstvo za kulturo 174.060 €.

#### 4. Skrb za zaposlene

V vseh letih je bilo moje vodilo tudi skrb za zaposlene.

Vsi, ki so izpolnjevali formalne in kvalitativne pogoje, so dobili zaposlitve za nedoločen čas.

Naš sodelavec dr. Borut Smrekar, nekdanji direktor ljubljanske Opere in izvedenec za zakonodajo na področju kulture, je tvorno prispeval k oblikovanju novih programov nacionalnih poklicnih kvalifikacij za vso državo. S tem smo lahko številne zaposlene v tehničnem sektorju premestili na delovna mesta v višjih tarifnih skupinah.

Občasno smo v obliki delavnic organizirali dodatno izobraževanje za zaposlene:

- delavnica za igralce pod vodstvom Jarija Juutinena,
- delavnica za mlade igralce na festivalu v Solunu,
- pevske delavnice za igralce pod vodstvom Boštjana Korošca,
- delavnica za lučne mojstre pod vodstvom Pacala Mérata v SNG Operi v Ljubljani,

- delavnica za snemanje in montažo pod vodstvom Leva Predana Kowarskega,
- delavnica za tonske mojstre pod vodstvom Danila Ženka,
- delavnica za frizerke na več festivalih TSD ter
- različni seminarji in izobraževanja za zaposlene iz uprave.

V sezoni 2020/21, ko so bila gledališča večji del sezone zaprta za javnost, sem si aktivno prizadevala za nemoteno delo vseh zaposlenih. S številnimi spletnimi projekti smo vzdrževali kondicijo igralskega ansambla, z dvojnimiasedbami sem omogočala polno zaposlenost vseh igralcev ter posledično tehničnega in upravnega osebja.

V obeh epidemičnih sezonah smo se kot eno redkih gledališč v državi strogo držali načela projektne zaposlovanja izključno mladih, prekarno zaposlenih ustvarjalcev in ustvarjalk (režiserjev, scenografov, kostumografov itd.).

Aktivno sem sodelovala pri ponovnem odprtju gledališč v času epidemije, z zdravnikom medicine dela dr. Sašo Djuričem sva postavila temelje za odprtje vseh gledališč v Sloveniji.

V času treh mandatov sem dve leti vodila Kolegij direktorjev slovenskih gledališč, bila sem članica evropskega združenja delodajalcev na področju performativnih umetnosti Pearle, minister dr. Uroš Grilc me je imenoval za vodjo strokovne skupine za vzpostavitev delovnih normativov, ki pa je ministrstvo žal ni speljalo do konca. Ustanovila in vodila sem sindikat menedžerjev v kulturi SINKUL.

#### Epilog

11. aprila 2021 je naše gledališče prejelo najvišje mestno priznanje, zlati celjski grb Mestne občine Celje za 70 let uspešnega delovanja in prispevek h kulturno-družabnemu življenju mesta ter dolgoletno negovanje tradicije festivala Dnevi komedije.

Hvala vsem, ki ste bili z mano v dobrem in slabem, ki ste me podpirali, razumeli, mi nasprotovali, me bodrili in verjeli vame.

# Alja Predan



Borut Smrekar

Strokovnjakinja  
velikega formata

S predstavo *Žalostinke iz srca Evrope* se od našega gledališča poslavlja priznana dramaturginja, prevajalka, urednica in teatrologinja Alja Predan. Njen prihod pred dobrimi petimi leti je za naš umetniški ansambel pomenil izredno strokovno okrepitev.

Strokovnjaki z njenimi izkušnjami so redki. V svoji bogati profesionalni karieri je bila med drugimi umetniška vodja Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici (danes Slovenskega

narodnega gledališča), dramaturginja v Mestnem gledališču ljubljanskem in vodja gledališko-plesnega programa v Cankarjevem domu v Ljubljani. Od leta 2009 do 2017 je vodila osrednji slovenski gledališki festival Borštnikovo srečanje v Mariboru. Že precej okostenelo vsakoletno manifestacijo ji je uspelo temeljito prenoviti, ji vdahniti novo življenje in ji dodati mednarodno razsežnost.

Njen dramaturški opus je izredno obsežen, saj je kot dramaturginja sodelovala pri več kot petdesetih uprizoritvah v vseh slovenskih gledališčih in v tujini. Ob tem se je posvečala tudi drugim dejavnostim, ki so povezane z gledališčem. Prevedla je okoli šestdeset dram iz sodobne britanske, ameriške, srbske, hrvaške in poljske dramatike, poleg tega pa še teoretična dela, kot sta monografiji *Teorije gledališča* Marvina Carlsona in *Zgodovina evropskega lutkarstva, 20. stoletje* Henryka Jurkowskega. Je tudi soavtorica historično-ljubavnega igrokaza *1821*, uprizorjenega leta 2000 v Mestnem gledališču ljubljanskem, urednica angleške izdaje *Sodobna slovenska drama*, od leta 1984 pa s prispevki o sodobni slovenski dramatiki sodeluje z avstrijsko-nemško edicijo Gregor/Dietrich Der Schauspielführer.

Njeno strokovno delo je bilo opaženo tudi v mednarodnem okviru, saj so jo vabili kot predsednico ali članico strokovnih žirij na različne festivale, kot so Nova drama v Bratislavi, Sterijevo pozorje v Novem sadu, Bitef v Beogradu, Maruličevi dnevi v Splitu, festival Božanska komedija v Krakovu

in BeFestival v Birminghamu. Bila je tudi selektorica festivala Teden slovenske drame v Kranju, kuratorica slovenskega fokusa na 7. festivalu sodobne drame v Budimpešti in slovenskega fokusa na 6. festivalu sodobne drame v Bratislavi.

Ob njenem impresivnem opusu tudi nagrade niso izostale. Med najpomembnejšimi so gotovo Grün-Filipičevo priznanje, ki ga podeljujejo na Tednu slovenske drame za dosežke v slovenski dramaturgiji, veliki bršljanov venec Združenja dramskih umetnikov Slovenije, Glazerjeva listina Mestne občine Maribor in nagrada Vladimira Kralja za življenjsko delo, ki jo za dosežke na področju kritiškega, teatrološkega, dramaturškega, uredniškega ter drugega strokovnega dela podeljuje Društvo gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije.

Takoj po prihodu v SLG Celje je začela intenzivno delati, pri čemer je pokrivala vse gledališke žanre. V sezoni 2017/18 je bila dramaturginja pri predstavah *Pesmi živih mrtvecev* in *Onjegin*, v sezoni 2018/19 pri predstavah *Kosovirja na leteči žlici*, *Ljudomrznik* in *Alarmi*, sezono kasneje je podpisala dramaturgijo pri predstavah *Vsak glas šteje* in *Očiščenje*, v sezoni 2020/21 pri predstavah *Laž* in *Bodi gledališče!* in v sezoni 2021/22 pri komediji *Pravi heroji*. V letih 2018 in 2020 je bila selektorica festivala Dnevi komedije, svoj opus pa zaključuje v tej sezoni s predstavo *Žalostinke iz srca Evrope*.

Delo dramaturga je po naravi nevhvaležno. Terja ogromno študija, znanja in potem še potrpljenja na vajah, a je ob uprizoritvi nepoznavalcu

dramaturgov prispevek pogosto skrit, neviden. Veliko je odvisno tudi od tega, v kolikšni meri režiser in igralci upoštevajo dramaturgove napotke. Za dramaturške napotke Alje Predan vsekakor velja, da jih vsak moder gledališčnik vsaj temeljito premisli, če jih že ne v celoti upošteva. Njen strokovni prispevek v našem gledališču bo težko nadomestiti, saj je strokovnjakov njenega formata, žal, malo.



Maša Grošelj



William Missouri Downs

# Poglej me!

Cockeyed  
romantična komedija  
prva slovenska uprizoritev

prevajalka  
Tina Mahkota  
režiser  
Luka Marcen

premiera  
oktobra 2022

46

William Missouri Downs, rojen leta 1955, je ameriški pisatelj, scenarist, komediograf, igravec, režiser in producent. Na vprašanje, zakaj je postal pisatelj, v odgovor rad citira Samuela Becketta: »*Bon qu'à ça,*« češ da ni dober v ničemer drugem. V Los Angelesu je na UCLA diplomiral iz scenaristike. Še kot študent filmske šole je za svoje scenarije prejel številna priznanja, vključno z nagrado Jacka Nicholsona.

V Hollywoodu je začel kot tajnik režije pri filmu, študiral pa je tudi pisanje za sitcom. Njegov opus obsega sedemnajst iger in komedij. Zanje je prejel številne ameriške nagrade. Veliko ga uprizarjajo po Ameriki, pa tudi v Španiji, Kanadi, Rusiji, Singapurju, ZAE, Švici, Avstriji, Izraelu, Indiji in Južni Koreji. Pred kratkim se je v gledališču Royal Court v Londonu uvrstil v finale za nagrado Nick Darke. Na Slovenskem se bomo z njim srečali prvič.

*Poglej me!* (2007) je klasična komedija, ki združuje elemente situacijske in verbalne komike, elemente komedije nravi, mestoma tudi kriminalke in romantičnega trilerja. Phil je prijazen mladenič, ki je diplomiral iz filozofije, dela pa kot pomočnik računovodja Normana v nekem podjetju. Nesmrtno je zaljubljen v šefovo tajnico Sophio, ki je prav tako diplomirala iz filozofije. Sanjari o njuni skupni prihodnosti in srečnem življenju. Njegova zagledanost je v zabavo celotnemu podjetju. Sophia o tem seveda ne ve ničesar. Phila sploh ne pozna, še več, niti ne ve, da obstaja. Poročiti se namerava s šefom, ki sicer ni prijazen, kot je Phil, a ji na prvi pogled morda lahko omogoči lagodno življenje. Toda to Phila

Žalostinke iz srca Evrope

ne ustavi. Hoče dokazati, da je lahko tudi on dobra izbira za lepo Sophio, da si lahko pridobi njeno pozornost, naklonjenost in ljubezen. A tu nastopi zagata: ne glede na vse njegove pristope Sophia Phila sploh ne zazna, zanjo je popolnoma neviden. V njenem svetu Phil ne obstaja, zdi se, kot da živita v vzporednih resničnostih. Ona je v svojem svetu osredotočena na prihodnost s šefom, Phil v svojem svetu hrepeni po njej, nekje pa obstaja še ženska, ki hrepeni po Philovi pozornosti, on pa seveda zanjo sploh ne ve.

Zabavna komedija polna preobratov, nenadnih naključij in absurdnih nesporazumov bo zabavala širše občinstvo.

Sophia Phila sploh  
ne zazna, zanjo  
je popolnoma  
neviden, kot da  
živita v vzporednih  
resničnostih.

47



Maša Grošelj

Small stage

Kristian Smeds

# Sad Songs from the Heart of Europe

Co-production with



Monodrama  
First Slovenian production

Opening  
23 September 2022

Cast

Sonja  
Maša Grošelj

Translator

Julija Potrč Šavli

Director

Jari Juutinen

Dramaturg

Alja Predan

Set Designer

Teemu Nurmelin

Costume Designer

Tina Bonča

Composer and Sound  
Designer

Ville Hyvönen

Lighting Designer

Teemu Nurmelin

Video Designers

Teemu Nurmelin

Ville Hyvönen

Language Consultant

Živa Čebulj

Student Assistant to

Language Consultant

Eva Pori

Kristian Smeds (born in 1970) is a Finnish playwright and director, who is also well-established in European theatre. He is the first Scandinavian director to win the European New Theatrical Realities Award (2011), presented by the European Commission.

His plays are rough and energetic, written in a rich, poetic and yet colloquial language. They can be interpreted in many different ways and performed with a wide range of different theatrical techniques. In Smeds' world, the personal and the political are inextricably linked, and he is characterised by a genuine commitment to the human soul.

In his poetic play *Sad Songs from the Heart of Europe* Smeds took as his point of departure F.M. Dostoyevsky's novel *Crime and Punishment* (1866). Its protagonist, Rodion Romanovich Raskolnikov, commits a crime in the name of a higher purpose, denies it at first, then confesses, repents and begins to serve a long-term prison sentence in Siberia. Thanks to the loyal Sonia, a new life awaits him after his release. Dostoyevsky's novel deals primarily with questions about God, love, morality, evil, suffering, redemption and human freedom.

Smeds relocates his entire focus to Raskolnikov's beloved, Sonia Marmeladova. She is the main and only heroine, her father Marmeladov, a drunkard who forces his daughter into prostitution to pay for his drinks, is described in her words, alongside her stepmother, who loses her mind, as well as Sonia's half-brothers and half-sisters, the usurious old woman Alyona

Ivanovna, and the young man who enters her life one fine day with a big secret of his own.

Smeds, a Scandinavian, is interested in the question of outsiders in contemporary Europe, rather than in the philosophical and moral dimension of the justification of the crime and the consequent denial, guilt, confession and reconciliation with which the Slavs, Raskolnikov and Dostoyevsky, are obsessed. Prostitutes, drunks, murderers, people from the lowest stratum of society are turned a blind by the prosperous and glamorous Europe of today, despite the fact that the growing poverty is desperately trying to be noticed. Sonia and Raskolnikov could just as easily be living today in a Scandinavian suburb or in the centre of Brussels, London or any other European city, as they did in the 19th century Russia.

*Sad Songs from the Heart of Europe* is a poetic play about beauty, love and hope.

## Sponzorji in partnerji v sezoni 2022/23

Glavni medijski pokrovitelj

**VEČER**

Generalni radijski pokrovitelj

**ŠTAJERSKIVAL**   
radio moje srca

Partnerji

**citycenter**  
Vse najboljše

  
televizija celje

**mediaspeed** 

**Svet knjige**  
Branje na javnosti že 45 let

Artoptika  
Broadway NYC Fashion  
Caffe studio  
Lekarna Apoteka pri teatru  
Mladinska knjiga Celje

Osrednja knjižnica Celje  
SVB, d.o.o., PE Domača štacuna  
Pekarna Geršak  
Turistično informacijski  
center Celje

Z vašo pomočjo smo še uspešnejši.  
Hvala!





Maša Grošelj

Gledališki list  
letnik 72, sezona 2022/23  
številka 2  
izdajatelj  
Slovensko ljudsko  
gledališče Celje  
za izdajatelja  
Miha Golob  
urednica  
Alja Predan  
lektorica  
Živa Čebulj  
fotograf  
Jaka Babnik  
oblikovalci  
Grupa Ee  
tisk  
Grafika Gracer  
naklada  
400 izvodov

Vse pravice pridržane.  
Celje, Slovenija  
september 2022

Ustanoviteljica gledališča  
je Mestna občina Celje.  
Program finančno omogoča  
Ministrstvo za kulturo  
Republike Slovenije.



MESTNA OBČINA CELJE



REPUBLIKA SLOVENIJA  
MINISTRSTVO ZA KULTURO

